

SANKTSIOONIDE MÕJU VENEMAALE

Senini kehtestatud sanktsioonidel on kaudne mõju Venemaa üldisele majandusseisundile ja vahetu mõju sanktsioneeritutele.

Oluline on meeles pidada, et siiani on sanktsioone kehtestatud konkreetsetele, suhteliselt kitsastele sihtmärkidele.

Tehnoloogiatarnete keeld ja finantssanktsioonid laiemalt kahandavad progresseeruvat riigi konkurentsivõimet, selle kaudu avaldub sanktsioonide kaudne ja kasvav mõju ajas.

2014. aastal, kui sanktsioone kehtestati, siis kavandati sihipäraseid sanktsioone ehk n-ö täppis-sihtimist, ning sanktsioonide alla sattusid Venemaal konkreetsed isikud konkreetsete tegude eest. Ehkki sanktsioonidel on ka laiem – Venemaa majandusseisundile laienev mõju, on eelkõige sanktsioneeritud ja mõjutatud kitsast sihtmärkide gruppi – füüsilisi ja juriidilisi isikuid ning maksimumversioonis ka teatud tegevusvaldkondi, kehtestades sanktsioone majandussektoritele. Seega on fraas „Venemaa-vastased sanktsioonid“ mõneti lihtsustatud, kui mitte eksitav.

Pea kaheksa aasta jooksul on aga laiemal üldsusel 2014. aasta narratiiv sihipärastest sanktsioonidest mõnevõrra ununenud ning sanktsioonide mõju otsitakse eelkõige Venemaa üldisest majandusseisundist. Ehkki sanktsioonide mõju jäljed on selles nähtavad – eeskätt peletav mõju potentsiaalsetele välisinvestoritele ning tehnoloogiline mahajäämus –, on need kaudsed jäljed, mis küll ei pisenda nende mõju Venemaa majandusele.

Eeskätt oleks aga põhjust uurida seda märklauda, mida otseselt sihti, teisisõnu analüüsida sanktsioonide alla pandud isikute ja ettevõtete käekäiku. Sanktsioonide mõju varieerub sõltuvalt sellest, kui suur on sanktsioonidega piiratud isiku vajadus tegutseda rahvusvaheliste suhete kontekstis. Isikud, kes kunagi väljaspool Venemaad ei käi, ei pruugi sanktsioone tajuda samavõrra teravalt kui oligarh, kelle suhted Läänega on mastaapsed. Rahvusvaheliste sanktsioonide mõjusust laiemate ärisuhetega subjektidele kinnitab asjaolu, et see on motiveerinud Venemaa eliidi liikmeid informeerima Läänt enda äri- ja poliitikonkurentide koostööst Kremliga, lootuses kasutada sanktsioone oma konkurentide huvide kahjustamiseks. Sanktsioonidel on Venemaa eliidile lõhestav mõju, pakkudes sisemises võimuvõitluses vahendi, mis ületab senini kasutusel olnud kohaliku instrumentariumi võimalusi.

Sanktsioonidel on Venemaa eliidile lõhestav mõju, pakkudes sisemises võimuvõitluses uue vahendi

Teiseks tuleb arvestada sanktsioonide heidutava mõjuga. Teisisõnu võib öelda, et ärajäänud sündmused on tulem, mida sanktsioonide rakendamisega on saavutatud – tõenäoliselt oleks rahvusvahelise õiguse rikkumiste pilt Venemaal, aga ka maailmas laiemalt, ilma sanktsioonirežiimideta märkimisväärselt teistsugune.

Tehnoloogiatarnete keelul ja finantssanktsioonidel laiemalt on oluline mõju tehnoloogilisele uuenemisele. Igal tehnoloogial on kasulik eluiga, mida saab küll pikendada, kuid mitte lõputult. Tehnoloogiline mahajäämus kahandab progresseeruvalt riigi konkurentsivõimet ja seeläbi mõju ümbritsevale maailmale ning selle kaudu avaldub sanktsioonide kaudne ja kasvav mõju ajas.

Sanktsioonide pikaajaline toime on samas ka nende nõrkus. Sanktsioonidega on raske sekkuda tugevalt turbulentsesse sündmustesse, kus agressor realiseerib oma huve päevade või nädalatega. Samas võtab sanktsioonide rakendamine kuid ja nende mõju avaldub aastatega. Seetõttu võiks sanktsioonide disain muutuda ajas kiiretoimelisemate ja mastaapsema mõjuga instrumentide suunas.

Välisluureameti hinnangul on Venemaa naftatootmise, töötlemise ja ekspordi teenindamine Lääne ettevõtete poolt see Achilleuse kand, mille puutumisest on senini hoidutud. Sanktsioonide rakendamine nendes valdkondades on tugeva negatiivse mõjuga, sest umbes pool Venemaa ekspordist on seotud energiakandjatega ning ülejäänud toodetes mängib olulist rolli odaval energiasisendil püsiv konkurentsieelis. Senaator John McCaini tõdemus Venemaast kui "tanklast, kes teeskleb riiki" ei ole aja jooksul tähendusrikkust kaotanud.